

РОЗДІЛ 4 ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 346.2

ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГІВЦЯ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ В ГОСПОДАРСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

GUARANTEES OF SECURITIES TRADER ACTIVITY IN LEGAL ECONOMIC RELATIONSHIPS

Лісова Д.О.,

*здобувач кафедри господарського права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

У статті автор досліджує правові гарантії діяльності торговця цінними паперами на фондовому ринку України. Аналізуються наукові підходи до визначення природи правових гарантій й встановлюється суть гарантій діяльності торговця цінними паперами. Проводиться дослідження гарантій здобуття правосуб'єктності торговцем цінними паперами, здійснення та припинення ним професійної діяльності.

Ключові слова: гарантії, цінні папери, торговець цінними паперами, господарські правовідносини.

В статье автор исследует правовые гарантии деятельности торговца ценными бумагами на фондовом рынке Украины. Анализируются научные подходы к определению природы правовых гарантий и устанавливается суть гарантий деятельности торговца ценными бумагами, совершения и прекращения им профессиональной деятельности.

Ключевые слова: гарантии, ценные бумаги, торговец ценными бумагами, хозяйственные правоотношения.

The author is researching the legal guarantees of securities trader activities in the stock market of Ukraine. Scientific approaches to determining the legal nature of legal guarantees is analyzed and a content of legal guarantees of securities trader activities are determined. Legal guarantees of gaining a legal personality by securities trader as well as guarantees of his professional activity and its termination are researched.

Key words: guarantees, securities, securities trader, legal economic relationships.

Актуальність теми. Гарантії діяльності торговця цінними паперами, що спрямовані на забезпечення його прав й законних інтересів, є невід'ємною частиною його правового статусу. Відповідно до поширеної в юридичній літературі наукової позиції права й законні інтереси, що не забезпечені дієвими юридичним інструментами, мають мало шансів на те, щоб бути додержаними з боку учасників правовідносин, відмінних від їх носія. Таким чином, лише примусова сила держави, яка закладена в забезпечувальні механізми дії норм права, здатна надати гарантій правам і обов'язкам відповідних учасників правовідносин. В окресленому нами ракурсі яскраво демонструється взаємозв'язок регулятивної і охоронної функцій права, який визначає, що одні норми права наділяють учасників правовідносин правами і обов'язками, а інші – забезпечують їх реалізацію. При цьому, на наше переконання, «гарантії» хоча і проявляються яскравіше в процесі реалізації охоронної функції, тим не менше, є властивими і регулятивним нормам, які наділяють певних суб'єктів правами, у зв'язку з чим гарантують їм можливість вчиняти певні дії або утриматися від їх вчинення в межах свободи волевиявлення і правового поля.

Питання правового статусу торговця цінними паперами, а також юридичних гарантій в правовідносинах знайшло розкриття на сторінках наукових праць таких вчених правників, як Д.О. Беззубов, І.І. Бочкова, В.А. Васильєва, М.Ю. Віхляєв, О.П. Віхров, В.В. Вознесенська, С.В. Глібко, О.В. Дідич, А.І. Дрішлюк, Д.В. Задохайло, С.С. Занковський, Ю.В. Звонарьова, Д.О. Зеньков, В.О. Качур, В.Л. Костюк, В.О. Котюк, Т.Є. Крисань, С.В. Лопатін, С.Ю. Любімова, О.О. Маркова, В.С. Мілаш, Є.О. Мічурін, О.М. Музичук, І.М. Мумладзе, А.В. Панчишен, Н.В. Плевако, В.Д. Примак, Ю.О. Пундор, В.В. Резнікова, Т.О. Санжарук, С.О. Сергєєв, А.М. Шульга, Н.Я. Якимчук та ін.

Метою статті є визначення в системному аспекті правових гарантій здійснення торговцем цінними паперами професійної діяльності в господарських правовідносин на фондовому ринку.

Виклад основного матеріалу. Природа юридичних гарантій та їх видів комплексно розрита Т.Є. Крисань в її наукових дослідженнях, що може бути використано як базис для розкриття юридичних гарантій діяльності торговця цінними паперами в межах нашого правового аналізу. Зокрема, вчена обґрунтовано зазначає, що у літературі немає чіткої

позиції щодо визначень юридичної гарантії [1, с. 51] і при цьому констатує, що етимологічне походження слова «гарантія» пов'язують з французьким словом *garantie* (від *garantir* – забезпечувати). В цілому, аналізуючи зміст гарантії і забезпечення, вчена резюмує, що гарантія – це вид забезпечувальних умов, а забезпечення – те, від чого залежить обумовлене [2, с. 51, 53].

Гарантії можуть розглядатися у широкому і вузькому розумінні. У першому вони являють собою умови, засоби, способи, прийоми та методи, які забезпечують реалізацію прав направленими на захист та усунення можливих причин та перешкод їх неповного або неналежного здійснення [3, с. 166]. У вузькому розумінні гарантії розглядаються в ключі банківської гарантії як способу забезпечення виконання зобов'язань [4, с. 87–89].

Гарантії діяльності торгівця цінними паперами, на наше переконання, включають в себе забезпечувальні механізми його прав й законних інтересів, у зв'язку з чим в цілому представлені нормами права й правовими принципами (як істотною складовою частиною нормативного регулятора майнових відносин у сфері господарювання [5, с. 335]), які в силу своєї конструкції й, зокрема, охоронного впливу, спрямовані на створення належних умов для реалізації таких прав і законних інтересів торгівця цінними паперами, а у разі їх порушення – передумов для відновлення.

В такому ключі гарантії можна визначити як способи і засоби забезпечення законності стосовно впливу на торгівця цінними паперами в правовідносинах за його участю.

На нашу думку, гарантії діяльності торгівця цінними паперами можуть бути найбільш комплексно і повно розкриті саме в ракурсі його активної діяльності, тобто в аспекті стадій його активності як торгівця цінними паперами. У зв'язку з цим відповідні гарантії можна поділити на ті, що пов'язані з набуттям відповідним суб'єктом господарсько-правового статусу торгівця цінними паперами; ті, що стосуються етапу здійснення торгівцем професійної діяльності на фондовому ринку; ті, що стосуються припинення діяльності торгівця цінними паперами на фондовому ринку.

Гарантії початку професійної діяльності з торгівлі цінними паперами на фондовому ринку пов'язуються з питанням набуття відповідним суб'єктом господарської правосуб'єктності (загальної та спеціальної), яка є основною передумовою такої діяльності. Саме з набуттям правосуб'єктності відповідний суб'єкт набуває можливість вступати у правовідносини з торгівлі цінними паперами як професійний учасник фондового ринку у правовому статусі дилера, брокера, андеррайтера та/або управителя цінними паперами.

Враховуючи зазначене, на етапі початку діяльності торговець цінними паперами повинен мати гарантії набуття такої правосуб'єктності в процесі державної реєстрації господарського товариства і отримання ліцензії на зайняття діяльністю з торгівлі цінними паперами.

У зв'язку з наведеним в окресленій стадії основні гарантії конкретизуються такими правами суб'єкта, як право на провадження господарської діяльності; право на державну реєстрацію юридичної особи у формі господарського товариства і право на отримання ліцензії на зайняття діяльністю з торгівлі цінними паперами. Наведені права в поєднанні з охоронним впливом нормативних положень на суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють державну реєстрацію та ліцензування професійної діяльності на фондовому ринку, мають забезпечити належну реалізацію відповідних юридичних механізмів.

Гарантіями свободи підприємницької діяльності в рамках режиму законності у сфері господарсько-економічних відносин є положення ст. 42 Конституції України, положення глави 4 ГК України та інші положення законодавства.

Ст. 42 Конституції України визначено, що кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом [6, ст. 42]. У свою чергу, ч. 1 і ч. 2 ст. 43 ГК України визначено, що підприємці мають право без обмежень самостійно здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, яку не заборонено законом.

Особливості здійснення окремих видів підприємництва встановлюються законодавчими актами [7, ст. 43].

Свободу підприємницької діяльності також забезпечують принципи такої діяльності, визначені в ст. 44 ГК України, які є вихідними початками державного регулювання підприємництва. До таких принципів відносяться: вільний вибір підприємцем видів підприємницької діяльності; самостійного формування підприємцем програми діяльності, вибору постачальників і споживачів продукції, що виробляється, тощо; вільного найму працівників; комерційного розрахунку власного комерційного ризику; вільного розпорядження прибутком, що залишається у підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом; самостійного здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд [7, ст. 44].

Гарантії державної реєстрації юридичної особи – господарського товариства. У теорії господарського права державна реєстрація суб'єкта господарювання розглядається як одна з невід'ємних складових його легалізації (легітимації). Остання розуміється як наділення такого суб'єкта необхідними юридичними документами, що дозволяють проводити господарську діяльність на законних засадах, а також як здійснення цим суб'єктом ряду послідовних, юридично значущих дій, спрямованих на отримання ним прав та обов'язків суб'єкта господарювання (господарської правосуб'єктності) [8, с. 171]. З цього приводу І.І. Бочкова, аналізуючи положення Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців», формує обґрунтований висновок про те, що державній реєстрації, зокрема, характерна така ознака, як установлення вичерпного переліку підстав для відмови у проведенні,

що включає умову, що до компетенції уповноважених державних органів входить тільки перевірка дотримання умов, необхідних для створення нового господарюючого суб'єкта [9, с. 134]. Це, на наше переконання, є однією з основних гарантій прав й законних інтересів суб'єкта господарювання на стадії легалізації (легітимації). Адже повний вичерпний перелік підстав у відмові від проведення державної реєстрації юридичної особи – господарського товариства (у такій організаційно-правовій формі може здійснювати діяльність торговець цінними паперами) мінімізує ризики порушення прав відповідного суб'єктами органами державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців і водночас створює передумови для збору доказів у випадку порушення таких прав – для їх відновлення в судовому порядку.

Гарантії отримання ліцензії на зайняття діяльністю з торгівлі цінними паперами. Ліцензування на рівні з державною реєстрацією юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців є однією з форм державного регулювання господарських відносин. Так само як і державна реєстрація процедура ліцензування є чітко врегульованою, а положеннями законодавства створені умови для захисту прав суб'єктів господарювання у випадку їх порушення ліцензійними органами. Порядком отримання ліцензії на зайняття діяльністю з торгівлі цінними паперами врегульований Ліцензійними умовами провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) – діяльності з торгівлі цінними паперами, затвердженими рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 14 травня 2013 р. № 819, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 01 червня 2013 р. за № 857/23389, а також положеннями законів України «Про державне регулювання ринку цінних паперів» та «Про ліцензування видів господарської діяльності».

Документи, подача яких є необхідною для отримання ліцензії, а також строки їх розгляду визначені положеннями наведених вище нормативно-правових актів. Крім того, ч. 3 ст. 13 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» визначено вичерпний перелік підстав відмови у видачі суб'єкту господарювання ліцензії, а ч. 6 зазначеної статті, встановлено, що у рішенні про відмову у видачі ліцензії, зокрема, зазначаються перелік та опис підстав (обґрунтування) для прийняття рішення про відмову у видачі ліцензії, а також пропозиції щодо усунення відповідних недоліків, які мають бути викладені в однозначній, зрозумілій та достатній для виконання здобувачем ліцензії формі [10, ст. 13].

Гарантії здійснення діяльності. Що стосується гарантій здійснення професійної діяльності торговцем цінними паперами на фондовому ринку, то до них, на наше переконання, належать нормативні положення, що спрямовані на безперешкодну реалізацію такими торговцями своїх прав і законних інтересів у відносинах з клієнтами, контрагентами (іншими учасниками фондового ринку), а також органами державної влади при здійсненні нагляду

(контролю) за діяльністю торговців цінними паперами. У зв'язку з цим такими гарантіями перш за все є свобода договірної діяльності торговця цінними паперами, презумпція правомірності його дій, наявність вичерпного переліку підстав і форм втручання органів державної влади в діяльність такого суб'єкта, зокрема, у форматі перевірок і реагування на його дії, наприклад, зупинення дії ліцензії. Юридичним мостом між правовим регулюванням і застосуванням гарантій діяльності торговця цінними паперами в реальних практичних ситуаціях виступають принципи, не останнє місце серед яких займають принципи фінансово-правового регулювання обігу цінних паперів (врахування індивідуальних, колективних і державних інтересів, поєднання централізму і децентралізму, принципи монополізму та конкуренції, відкритості та зрозумілості тощо) [11, с. 184–185].

Свобода договору є однією з основоположних гарантій господарської діяльності, оскільки забезпечує вільний вибір контрагентів, можливість самостійного формування умов договірних правовідносин в межах, дозволених або не заборонених положеннями законодавства. Найбільш повно розкривають відповідну гарантію положення ст. ст. 6 та 627 ЦК України. В аспекті практики правозастосування це означає, що торговець цінними паперами може самостійно вступати в правовідносини з принципалом, якщо виконує роль посередника на фондовому ринку, формувати з ним умови здійснення діяльності в інтересах принципала, її оплати тощо. Крім того, торговець цінними паперами може укладати договори з учасниками фондового ринку на умовах, визначених договором з принципалом, або на умовах, визначених ним із контрагентом, у випадку, якщо він діє від власного імені і у власних інтересах, тобто є дилером.

Свобода договору знаходить своє продовження в іншій гарантії діяльності торговця цінними паперами на фондовому ринку – *презумпції правомірності правочинів*. В силу того, що вся діяльність торговця, будь-то дилера, брокера, андеррайтера або управителя цінними паперами, опосередковується правочинами з іншими учасниками правовідносин, презумпція їх правомірності спрямована на стабілізацію обігу цінних паперів й в принципі майнових відносин, адже в такому разі для зупинення його дії й скасування наслідків необхідно пройти шлях судового оскарження, яке, як правило, впливає на стан правочину лише після завершення судового розгляду.

Така презумпція визначена ст. 204 ЦК України, відповідно до якої правочин є правомірним, якщо його недійсність прямо не встановлена законом або якщо він не визнаний судом недейсним [12, ст. 204].

Разом із тим найбільш важливе значення в умовах сьогодення, на наше переконання, мають гарантії невтручання органів державної влади в діяльність торговців цінними паперами, крім випадків і за наявності підстав, чітко визначених положеннями законодавства. Як зазначає з цього приводу Д.О. Беззубов, «нормальне функціонування і розвиток сфери господарювання та підприємництва

в економіці будь-якої країни вимагає наявності певних державно-правових гарантій і механізмів. Забезпечення правової безпеки господарської діяльності й підприємництва є одним з найважливіших умов поступального розвитку економіки та реалізації економічних прав і свобод громадян» [13, с. 110]. Необгрунтоване втручання держави в сферу підприємницької діяльності може спричинити збої в діяльності суб'єкта господарювання, погіршити його ділову репутацію й слугувати передумовами і навіть проявами незаконного тиску на відповідного суб'єкта з метою отримання незаконним шляхом певних благ. У зв'язку з чим гарантією належного контролю за діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності має бути прозорість процедури контролю, вичерпний перелік підстав проведення перевірок, дотримання положень законодавства про збереження таємниць (комерційної, банківської тощо), вичерпний перелік підстав анулювання ліцензії.

Необхідно зважати на те, що перевірка торгівців цінними паперами здійснюється, зокрема, на підставі і відповідно до порядку, передбаченого положеннями Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності». Такий порядок детально регламентований ст. 19, яка містить вичерпний перелік підстав для проведення позапланових перевірок додержання ліцензіатами ліцензійних умов, порядок її проведення і оформлення результатів перевірки.

Що стосується анулювання ліцензії на зайняття певним видом господарської діяльності, то відповідна процедура чітко регламентована ст. 16 зазначеного Закону.

В цілому необхідно погодитися, що концептуально в господарсько-економічній сфері Україна, обравши європейський вектор розвитку, тим самим за умовчанням погодилася і з запровадженням європейського підходу до регулювання господарської діяльності. Одним з основних підходів такого регулювання є спрямованість державних органів на попередження і профілактику порушень господарського і фіскального законодавства замість виявлення порушників по факту вчинень порушень і їх покарання. В цьому аспекті необхідно погодитися з І.М. Мумладзе, що для захисту прав суб'єктів підприємництва необхідне формулювання в нормах закону, зокрема, таких обов'язків посадових осіб органів державного контролю при його проведенні, як вчасно і повно виконувати надані відповідно до законодавства повноваження щодо попередження, виявлення і припинення порушень обов'язкових вимог та дотримувати законодавство, права і законні інтереси суб'єктів підприємництва [14, с. 173].

Гарантії припинення діяльності. Завершуючи розгляд гарантій забезпечення прав і законних інтересів торгівця цінними паперами на фондовому ринку, необхідно зупинитися на гарантіях припинення його діяльності. Таке припинення, як правило, є наслідком припинення спеціальної правосуб'єктності, яка, у свою чергу, може припинитися у примусовому або добровільному порядку. У примусовому порядку юридична особа позбавляється спеціальної

правосуб'єктності у зв'язку з анулюванням ліцензії. Таке анулювання має проводитися виключно за наявності підстав, передбачених законодавством, а також у визначеному порядку. Що стосується добровільного порядку, то воно проводиться виключно за волею торгівця цінними паперами, яка може визначатися різними обставинами. Наприклад, на прийняте торгівцем рішення може вплинути нерентабельність його діяльності, зміна напрямків діяльності товариства тощо.

Крім того, припинення спеціальної правосуб'єктності також може відбуватися у зв'язку з припиненням загальної. В такому разі діє принцип, відповідно до якого припинення загальної правосуб'єктності обов'язково спричиняє наслідок у формі припинення спеціальної, однак припинення спеціальної правосуб'єктності не обов'язково спричиняє припинення загальної.

Гарантіями добровільного припинення спеціальної господарської правосуб'єктності торгівця цінними паперами є чітка регламентованість процедури анулювання ліцензії. З десяти підстав анулювання ліцензії, що визначені ч. 2 ст. 16 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», одна пов'язана виключно з волевиявленням суб'єкта – це подання ним власної заяви про анулювання ліцензії (п. 1 ч. 2 ст. 16). При цьому ч. 4 аналізованої статті визначається, що орган ліцензування приймає рішення про анулювання ліцензії протягом п'яти робочих днів з дня одержання заяви [10, ст. 16].

Так само і процедура припинення юридичної особи – господарського товариства у добровільному порядку чітко врегульована положеннями законодавства, зокрема, ЦК України й Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців». Документи, необхідні для проведення відповідної реєстраційної дії, а також порядок її проведення визначені положеннями глави IV зазначеного Закону.

Що стосується припинення господарського товариства в примусовому порядку, наприклад, у зв'язку з неплатоспроможністю, то ця процедура чітко регламентована положеннями Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», який встановлює для такого припинення, зокрема, чітко регламентуючи підстави і порядок вживання заходів щодо запобігання банкрутству боржника та позасудові процедури, спрямовані на їх реалізацію.

В цілому ж, на наше переконання, варто приймати до уваги, що держава не зацікавлена в припиненні господарської діяльності відповідних суб'єктів, зокрема, торгівців цінними паперами, щонайменше у зв'язку з тими обставинами, які роблять державу зацікавленою в утворенні нових суб'єктів (утворення нових робочих місць, створення додаткових джерел поповнення бюджету тощо).

Висновки. Узагальнюючи вищевикладене, необхідно констатувати, що гарантії дотримання прав й законних інтересів торгівця цінними паперами є цілісною і завершеною системою юридичних

механізмів, спрямованих на створення належних умов виникнення й реалізації прав торгівця цінними паперами у правовідносинах, що виникають на фондовому ринку, зокрема, правовідносин між торгівцем цінними паперами як посередником та його клієнтом, а також їх захист у випадку оспо-

рювання, невизнання або порушення іншими учасниками правовідносин. Системного елементу надає взаємозв'язок крізь призму стадій динаміки правовідносин – виникнення правового статусу, здійснення діяльності та її припинення (виходу торгівця з ринку цінних паперів).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Крисань Т.Є. Співвідношення понять «юридичні гарантії» та «гарантії як спосіб забезпечення зобов'язань» / Т.Є. Крисань // Бюл. М-ва юстиції України. – 2013. – № 3(137). – С. 50–55.
2. Крисань Т.Є. Теоретико-правова характеристика категорії «юридична гарантія»: загальнотеоретичний аналіз / Т.Є. Крисань // Часопис цивілістики. – 2013. – Вип. 14. – С. 51–54.
3. Крисань Т.Є. Інститут юридичних гарантій цивільних прав: створення сучасної концепції / Т.Є. Крисань // Митна справа. – 2013. – № 1(85). – Ч. 2. – Кн. 2. – С. 164–168.
4. Слома В.М. Види гарантій у цивільному праві / В.М. Слома // Університетські наук. записки. – 2008. – № 3(27). – С. 87–89.
5. Коваль В.М. Застосування принципів права, дія яких поширюється на майнові відносини у сфері господарювання / В.М. Коваль // Держава і право. – 2011. – Вип. 53. – С. 335–340.
6. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (з наступними змінами).
7. Господарський кодекс України : за станом на 01 липня 2015 р. // Відом. Верхов. Ради України – 2003. – № 18. – Ст. 144.
8. Віхров О.П. Організаційно-господарські зобов'язання з державної реєстрації суб'єкта господарювання / О.П. Віхров // Університетські наук. записки. – 2011. – № 1(37). – С. 170–175.
9. Бочкова І.І. Деякі теоретичні та практичні аспекти державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності / І.І. Бочкова // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 131–135 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11biicpd.pdf>.
10. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02 березня 2015 р. № 222-VIII // Відом. Верхов. Ради України. – 2015. – № 23. – Ст. 158 (зі змінами).
11. Звонарьова Ю.В. Принципи фінансово-правового регулювання обігу цінних паперів / Ю.В. Звонарьова // Університетські наук. записки. – 2009. – № 4 (32). – С. 180–187.
12. Цивільний кодекс України : за станом на 01 липня 2015 р. // Відом. Верхов. Ради України – 2003. – № 40–44. – Ст. 356 (зі змінами).
13. Беззубов Д.О. Правова безпека підприємництва в Україні / Д.О. Беззубов // Бюл. М-ва юстиції України. – 2014. – № 6(152). – С. 108–115.
14. Мумладзе І.М. Право суб'єктів підприємництва на захист при проведенні державного контролю за їх діяльністю / І.М. Мумладзе // Університетські наук. записки. – 2005. – № 3(15). – С. 170–174.

УДК 346.91

ПОКАЗАННЯ СВИДКА В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ: ВКОТРЕ ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ОНОВЛЕННЯ ЗАСОБІВ ДОКАЗУВАННЯ

WITNESS IN THE ECONOMIC PROCESS: ONCE AGAIN THE NEED FOR UPDATING OF EVIDENCE

Лютіков П.С.,

*доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету*

Краснова К.В.,

*слухач магістратури
Запорізького національного університету*

У статті подається узагальнена теоретична характеристика показань свідка як нового джерела доказування в господарському процесі, поєднана з аналізом зразків перспективного нормотворення та зарубіжного досвіду в аспекті нормативної регламентації інституту свідка в господарському судочинстві. Авторами підкреслюється необхідність нормативної фіксації показань свідка як окремого способу доказування під час розгляду справи за правилами господарського процесу.

Ключові слова: господарський процес, докази, доказування, свідок, показання.

В статье дается обобщенная теоретическая характеристика показаний свидетеля как нового источника доказывания в хозяйственном процессе, соединенная с анализом образцов перспективного нормотворчества и зарубежного опыта в аспекте нормативной регламентации института свидетеля в хозяйственном судопроизводстве. Авторами подчеркивается необходимость нормативной фиксации показаний свидетеля как отдельного способа доказывания при рассмотрении дела по правилам хозяйственного процесса.

Ключевые слова: хозяйственный процесс, доказательство, доказывание, свидетель, показание.